

Repate zvezde ali kometi.

Razven premičnih in stalnih zvezd se časi prikažejo še druge zvezde na nebu, ki imajo svitle repe, in jim zato repate zvezde pravimo. Imenujemo jih tudi komete. Repate zvezde ali kometi dobivajo svojo svetlobo od solnea, in se tudi okolo njega obračajo, pa ne po prav krožnih, a vendar še daljših potih, nego premičnice. Zato jih pa malokdaj in samó takrat vidimo, kadar se našej zemlji nekoliko bolj približajo. Rep ali metla za njimi je neka megla, ki jih obdaja, in se v naglem teku daleč za njimi raztegne. Solnčni žarki se v zvezdo in v óno meglo vpró, in oboje razsvitlé. Rep je večidel od solnea proč obrnen in se pogostoma vleče po več milijonov milj daleč po svetskem prostoru. Nekatere repatice potrebujejo za svoj obhod preko tisoč let, in najbolj znamenite so óne, ki so se bile prikazale 1680. in 1811. leta. Druge repatice se vračajo v krajšem času; posebno so Halley, Enke in Biela po sebi imenovane repatice prav natančno preračunili. Repatica Halley se prikaže v vsakih 75 do 76 letih, Enke čez vsake 3 leta in 115 dni, Biela pa v 6 letih in 270 dneh.

Dolgo dolgo so bili zvezdogledi tega mnenja, da so zvezde repatice taki sopari; to krivo mnenje nahajamo še pri najbolj slovečih zvezdogledcih v 16. in 17. stoletju. Tycho de Brahe je prvi to krivo mnenje uničil in iz opazovanja kometov, ki ju je bilo videti 1572. in 1577. leta, dokazal, da repate zvezde niso v ozračji, ter so mnogo dalje od meseca in drugih planetov.

V začetku 17. stoletja, ko so z novo iznajdenimi daljnogledi našli solnčne pege, mislili so učenjaki, da zvezde repatice solnee izpariva. Hevel v Danzigu je bil mnenja, da jih vsi planeti izparivajo; Galilei je trdil, da jih izparivajo le óni planeti, ki so našej zemlji najbliže, kakor Venera in mesec; Cartesij je zopet vse drugače učil in dejal, da so kometi izgorela solnea. Ko se je 1680. leta prikazal komet, skušal je slavni Dörfel v svojih učenih

razpravah dokazati, da so vse repate zvezde, katere so našim očem vidne, *samostalna telesa spadajoča k osolnčju, ter se v svojem obhodu ravnaajo po istih postavah, kakor zvezde premičnice (planeti), ki se po svojej krožnej poti okolo solnea zmirom dalje pomičejo in se nikdar nič ne ustavijo.* Krožna pota repatic³ so tedaj elipse, kakor pri planetih, samó da so elipse pri repaticah zeló podolgnate ali iztegnene, zatorej pa čas obhoda pri nekaterih repaticah iznaša preko 1000 let. Malo let pozneje nastopil je slavni zvezdogled *Nevton* s svojim osvetjem, ter je potrdil mnenje *Dörfelnovo* in to mnenje tudi natančneje določil.

Zvezdogledi trdijo, da so kometi največja telesa našega osolnčja.

Leta 43. pred Kristovem rojstvom, kmalu po smrti *Cezarjevej*, prikazal se je komet, katerega so ljudje pri belem dnevu s prostimi očmi lahko videli. Rimljani so rekli, da je to duh umorjenega *Cezarja*. Tudi 1402. leta je bilo videti na Nemškem in v Italiji komet pri belem dnevu. Lahki so trdili, da ta komet naznanja bližajočo se smrt princea *Jan. Galeazza Viscontija*, kateri se je res te zvezde takó ustrašil, da je vsled tega strahú moral mlad umreti.

Repatim zvezdam so se ljudje vselej prav čudili, ali vender tudi solnea, luna in druge zvezde niso nič manj čuda polne. Pa je uže takó, da se čudimo samó temu, kar malokdaj vidimo, vsakdanje pa preziramo. Vražni ljudje pa še celó menijo, da so repi pri zvezdah repaticah síba božja, s katerimi nam *Bog* hude čase napoveduje. Vže v starodavnih časih so imeli repate zvezde za napovedovalke krvavih vojsk, kuge, lakote in drugih takih nezgod. Kadar koli se je prikazala repata zvezda, vselej je bilo ljudstvo polno strahú, ter je ugibalo, kaj mu prinese ta čudna prikazen. Še celó inenitni in sloveči možje so imeli krivo vero, da repate zvezde pomenijo velike svetovne prevrate, nesreče in druge reve in nadloge. *Cicero* je dejal, da kometi napovedujejo vojske in meščanske razprtije; *Plinij* jih imenuje nesrečne zvezde, s katerimi je vsaka sprava nemogoča.

Zanimiva je dogodbica, katero nam pripoveduje rimski zgodovinar *Dio Cassij*. Ko je namreč nek zvezdogled pokazal cesarju *Vezpazijan*u s pomenljivim obrazom zeló repato zvezdo, dejal mu je cesar smijoč se: „Ta zvezda meni nič mar, za njo naj se briga bogati kralj *Perzijanski*, ker on ima take ščetinaste lasé, a jaz sem plešast.“

Ko se je v zpomladi 837. leta nenadoma pokazal komet na nebu, prevzel je *Ljudevita Pobožnega* tak strah, da je nemudoma ukazal zidati cerkve in samostane, češ, da bi s tem utolažil jezo božjo.

Takih zgodb bi še lahko mnogo navedli, a naj bode dosti, ker že iz navedenih lahko sklepate, zakaj se je strah in vraža o repatih zvezdah do današnjega dne ohranila. Bodimo torej brez strahú, ker repate zvezde nam ne oznanjujejo ne vojske, ne kuge, ne kake druge nadloge, temveč kažejo nam le vsemogočnost in neskončno modrost *Stvarnikovo*, pred katerim se mora človek v prah ponižati in ga ponižno moliti.

Ivan T.